

DOSKONALENIE SPRAWNOŚCI UŻYTKOWEJ PSÓW SŁUŻBOWYCH DO WYSZUKIWANIA ZAPACHÓW MATERIAŁÓW WYBUCHOWYCH

podinsp. Mariusz Prokopczyk

wykładowca
Zakładu Kynologii Policyjnej CSP

W polskiej Policji, zgodnie z zarządzeniem nr 296 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 marca 2008 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań z użyciem psów służbowych, szczegółowych zasad ich szkolenia oraz norm wyżywienia (Dz. Urz. KGP Nr 7, poz. 46, z późn. zm.), występuje 8 kategorii psów w służbie prewencyjnej oraz jedna w służbie kryminalnej. Psy do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych są umiejscowione w służbie prewencyjnej.

Podczas kursów realizowanych w Zakładzie Kynologii Policyjnej CSP w Sułkowicach są wyrabiane u psów odruchy warunkowe w postaci: wyszukiwania, rozpoznawania i zaznaczania obecności zapachów materiałów wybuchowych. **Odruch warunkowy** jest to zespół wyuczonych czynności organizmu, które uruchamiają się pod wpływem bodźca w określonych sytuacjach. Odruchy te jednak ulegają zanikowi, jeśli w dłuższym okresie sytuacje wywołujące je przestają występować. Właściwość zanikania odruchów warunkowych wymaga od przewodników psów służbowych regularnego powtarzania elementów tresurowych ze swoimi podopiecznymi, stąd właśnie w ww. zarządzeniu jest zawarty obowiązek doskonalenia sprawności użytkowej psów służbowych. **Doskonalenie**

sprawności użytkowej psa są to ćwiczenia mające na celu podwyższanie umiejętności psa lub co najmniej utrzymywanie go w pełnej sprawności użytkowej.

Zmiany organizacyjne w kynologii policyjnej spowodowały konieczność dostosowania zapisów ww. zarządzenia. Projektowane zarządzenie przewiduje m.in. zmiany w obszarze doskonalenia sprawności użytkowej psów służbowych. Założono zmniejszenie liczby przysługujących przewodnikowi dni tresurowych. Zaproponowano, aby szkolenia odbywały się z częstotliwością jednego dnia na dwa tygodnie, a nie jak dotychczas jednego dnia tygodniowo. Wśród przewodników psów służbowych oraz koordynatorów służby kynologicznej KWP pojawiły się wątpliwości, czy jest to wystarczająca licz-

ba zajęć, aby utrzymać odpowiedni poziom sprawności użytkowej psów służbowych.

Odnosząc się do powyższych wątpliwości, należy zauważyć, że przy prawidłowym zorganizowaniu zajęć, przeprowadzanie ich raz na dwa tygodnie w zupełności zaspokoi potrzeby tresurowe. Trzeba dodać, że autorzy przepisu pozostawili możliwość zwiększenia liczby przysługujących dni tresurowych za zgodą Komendanta Wojewódzkiego/Stołecznego Policji do jednego dnia tygodniowo. Można założyć, że częstsze zajęcia będą wskazane tylko w przypadkach, kiedy u psa stwierdza się obniżenie sprawności użytkowej lub gdy będzie często wykorzystywany podczas prewencyjnych sprawdzeń pirotechnicznych. Należy dodać, że psy ww. kategorii są używane w dwóch rodzajach działań – podczas sprawdzeń pirotechnicznych przed wizytami VIP-ów lub imprezami masowymi – tzw. przeszukania prewencyjne, lub do sprawdzeń w sytuacjach wymuszonych, czyli kiedy istnieje informacja o możliwości podłożenia lub występowania ładunku lub urządzenia wybuchowego – tzw. przeszukania wymuszone. Podczas pierwszego rodzaju sprawdzenia przeważnie nie dochodzi do odnalezienia zapachów materiałów wybuchowych (w związku z tym, że materiałów wybuchowych tam nie ma). O ile dla bezpieczeństwa publicznego jest to dobra wiadomość, o tyle ze względów tresurowych dla psa jest to niestety niekorzystne. Dla psa każde przeszukanie, czy jest ono przeprowadzane w warunkach ćwiczebnych czy realnych działań policyjnych, zawsze jest tylko wyszukiwaniem aportu i pies może go zdobyć tylko po odnalezieniu i prawidłowym zaznaczeniu źródła zapachu materiału wybuchowego. Jeżeli takie puste przeszukania będą się zdarzały często, np. kilka razy dziennie, to pies może stracić motywację do pracy. Spadek jakości pracy psów zdarza się również w przypadkach, kiedy takie puste przeszukania będą prowadzone wielokrotnie w tym samym miejscu.

Dlatego też doskonalenie sprawności użytkowej psów do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych powinno być przeprowadzane w sposób permanentny i zróżnicowany, tak samo pod względem jakości, ilości materiałów wybuchowych, jak i różnorodności miejsc przeszukiwanych.

Dotychczas w wielu przypadkach doskonalenie sprawności użytkowej psów z zakresu pracy węchowej przewodnicy realizowali przy użyciu pochłaniaczy zapachowych nasączonych zapachem materiałów wybuchowych. Jednak tego rodzaju zamienniki nie sprawdzają się w dłuższej perspektywie czasu. Na tych nośnikach zapach utrzymuje się bardzo krótko i jest zbyt słaby, aby w pełni spełniał wymogi prawidłowego doskonalenia sprawności użytkowej psa. Innym sposobem organizowania doskonalenia sprawności użytkowej psów były zajęcia prowadzone raz w tygodniu podczas przysługujących dni tresurowych, przy współpracy z pirotechnikami policyjnymi. Taki system doskonalenia zapewniał, że pies miał kontakt z naturalnymi zapachami materiałów wybuchowych praktycznie tylko w dniach tresurowych, natomiast w pozostałe dni były prowadzone puste przeszukania. Ważne jest natomiast, aby podczas każdego przeszukania pies miał możliwość odnalezienia zapachu. Stanie się to możliwe tylko wtedy, gdy przewodnik będzie posiadał na własnym wyposażeniu próbki materiałów wybuchowych, które będzie mógł podkładać w trakcie przeszukań prewencyjnych np. w pobliżu sprawdzanych obiektów. Po zakończeniu rozpoznania minersko-pirotechnicznego będzie można doprowadzić psa do ukrytej próbki zapachowej. Dzięki takiemu działaniu każde przeszukanie stanie się ćwiczeniem podtrzymującym motywację psa do pracy. W tym miejscu należy wspomnieć o drugim novum w projektowanym zarządzeniu, czyli zapisie, aby szkolenie, testowanie

oraz doskonalenie sprawności użytkowej psów do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych odbywały się wyłącznie z wykorzystaniem naturalnych próbek zapachowych. Poprzez próbki zapachowe oczywiście rozumie się materiały wybuchowe. Warto przy tej okazji zająć się kwestią posiadania przez przewodników psów służbowych walizek specjalistycznych wraz z próbkami materiałów wybuchowych.

Powyższa kwestia uregulowana jest w zarządzeniu nr 13 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 sierpnia 2002 r. w sprawie określenia norm wyposażenia jednostek, komórek organizacyjnych Policji i policjantów oraz szczegółowych zasad jego przyznawania i użytkowania (Dz. Urz. KGP Nr 11, poz. 70, z późn. zm.) – załącznik nr 2, zestaw nr 6 „wyposażenia do tresury psów policyjnych”. Niestety, w tej chwili nie wygląda to najlepiej. Obecnie tylko w jednym województwie przewodnicy psów do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych posiadają przedmiotowe walizki.

Aktualne przepisy mówią, że policjantami upoważnionymi do posługiwania się materiałami wybuchowymi są ci, którzy posiadają uprawnienia do samodzielnych prac minersko-pirotechnicznych w Policji. Często zatem powstają wątpliwości, czy przewodnicy psów służbowych do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych, nieposiadający powyższych uprawnień, są upoważnieni do posiadania i używania próbek materiałów wybuchowych.

Założenia organizacyjno-programowe dla kursu specjalistycznego dla przewodników psów do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych narzucają obowiązek ukończenia przez kandydatów kursu dla nieetatowych grup rozpoznania minersko-pirotechnicznego. Podczas szkolenia z tego zakresu słuchacze zapoznawani są między innymi z przepisami dotyczącymi bezpieczeństwa podczas transportowania czy posługiwania się materiałami wybuchowymi. Dodatkowo podczas przedmiotowego szkolenia są prowadzone zajęcia praktyczne z wysadzania kostki trotylu. W związku z tym Zakład Kynologii Policyjnej stoi na stanowisku, że przewodnicy psów do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych spełniają warunki, aby używać próbek materiałów wybuchowych w celu prowadzenia doskonalenia sprawności użytkowej psów służbowych.

Mając powyższe na uwadze, podczas prac nad zmianami decyzji nr 360 Komendanta Głównego Policji z dnia 6 lipca 2005 r. w sprawie gospodarowania uzbrojeniem i sprzętem techniczno-bojowym w Policji zostały zaproponowane przez Zakład Kynologii Policyjnej rozwiązania dotyczące zaopatrywania, posiadania, używania i rozliczania próbek materiałów wybuchowych wykorzystywanych do doskonalenia sprawności użytkowej psów do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych. Niewątpliwie taka organizacja doskonalenia sprawności użytkowej psów do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych przyczyni się do zachowania pełnej sprawności użytkowej psów przez cały okres służby. Wpłyne to również na jakość wykonywanych zadań służbowych, a co za tym idzie – na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego. □

Summary

Improvement of the functional fitness of explosives detection service dogs

A need for the systematic performance of exercises with service dogs was indicated in the article. There was also stressed the necessity to possess a certain category of suitcases with samples of explosives by dog handlers. Legal grounds resolving the above issue were also considered.

Tłumaczenie: Renata Cedro, MCSSP CSP